

moja rama str. 64). Pesem slepca (Po ravnici, po stezi hodim str. 96). Vinska terta in oblaki (Na gorici raste vinska terta

itd. str. 152). Sanj nemilosernega kneza (Noč leži na zemlji, burja tuli itd. str. 392).

L i s t e k.

Trije štiridesetaki.

II.

Drugi štiridesetak se mi pa ni hotel pokazati v tako ugodni luči, kakor prvi in naj sem obračal svoj mikroskop, kakor sem hotel; ostal je vedno le štiridesetak. Starostna doklada je to.

Po petih dolgih letih dobiš — pa le ako si bil priden — 40 gld. službe več. Dasi znese to na mesec le 3 gld. 33¹/₃ kr., vendar smo hvaležni zanj. Tudi ta mala vsotica se učitelju pozna pa — premalo se pozna in to zato, ker narasejo učitelju stroški v petih letih mogoče več, kakor za 40 gld.

Večina učiteljev je oženjenih in — bodi si, da Bog nas posebno ljubi, bodi si da zato, ker se uže itak bavimo z vzgojo — blagoslovja nas on, da narase družina učiteljeva v petih letih za dve, tri ali še za več glav; in kaj je 40 gld. proti takemu naraščanju? Če bi stroški ostali isti, kakor pred petimi leti, bil bi to poboljšek, tako pa ne, kajti

»Er zählt die Häupter seiner Lieben
Und findet anstatt viere — sieben«.

V takih okoliščinah je 40 gld. pač premalo in učitelju, kateri dobi obvestenje, da je dobil starostno doklado, pridejo z globokim vzdihom iz ust besede: »Zakaj ni več?«

Da, zakaj ni več!

Od leta do leta nalaga se učitelju več stanovskih skrbij, ker se od leta do leta več od njega zahteva. Saj on ni le učitelj otrok, on je učitelj naroda in — kaj je vse v tem zapopadeno, kako široko je polje njegovega obdelovanja!

Na tem širnem polju določili so se nam posamezni deli, katere naj posebno gojimo. Kaj se od učitelja vse ne zahteva! On naj vzgojuje mladino, on naj poučuje odrasle, on naj zalaga se sadnim drevjem iz šolskega vrta, on naj poučuje kmeta o umnem kmetijstvu, on naj vzbuja narodno zavest, on naj zboljša cerkveno petje, on naj goji narodno pesem, on naj Bog ve, kaj še — sploh on naj bode duša vsega gibanja in življenja v okrajih.

In učiteljstvo?

Vedoč, da se zahteva vse to od njega v prid naroda, dela z vsemi dušnimi in telesnimi močmi. Preštevaj drevesca, katera so romala iz šolskih vrtov na kmetije, preštevaj drevesa, katera je učitelj cepil po kmetijah od divjaka do divjaka hodeč; primerjaj nekdanje cerkveno petje s sedanjim, kjer deluje učiteljski-organist,

preišči narodna društva in njih odbore; skoraj v vsakem dobiš učitelja, kateri je navadno najdelavnejši ud takega. »Zvon«¹⁾ se glasi, »Struna«²⁾ poje, in v gorskem Čemšeniku se čuje umetno moško petje. In »Zvonov in »Strun« in gorskih Čemšenikov je mnogo in to je — delo učitelja!

Požrtovalno deluje učiteljstvo v prid naroda. Tega mu ne more nihče odrekati, vseh njegovih delovanj je očividno, sad se kaže, in za vse to, za ves ta trud avanzira učitelj vsakih pet let za 40 gld.

Uspehi bili bi lepši še, ako bi učitelj ne imel poleg stanovskih skrbij še skrbi za svojce.

Zmanjšajte mu te skrbi, ker mu jih popolnoma odvzeti ne morete in videli bode, kako bolj se bode oživelo delovanje učiteljstva. Kje more učitelj poučevati zbranim duhom, ako mu ga begajo moreče skrbi; kje imeti misli popolnoma pri pouku, ako mu jih motijo črteži, kako bi svojim pomagal; kje more gojiti petje s praviim veseljem, ako mu tlači tuga srce; kje sploh delovati, ako mu obup jemlje vso delavno moč?

Tu je nujna potreba, da se pomaga učitelju, ker si sam pomagati ne more. Naj bi bil rokodelc! Zasluzek bil bi potem od njega odvisen, in s pridnostjo in z vstrajnostjo vedel bi si toliko zaslužiti, da bi imel dovelj on in njegovi. Učitelju sta roki zvezani, drugzega ne sme začeti in delati, kakor to, kar mu stan veleva in to je — toliko nevhvalno!

Bog je vsadil drugim upanje v srce, da laže prenašajo zemeljske nadloge — učitelj nima upanja. Z vedrim očesom gleda v bodočnost. Na temnem obzorji prihodnosti se mu ne prikaže svetla zvezda upanja. Zginile so iluzije, katere so ga mladeniča navduševale za ta stan. Katero upanje naj mu lajša težave? Ta štiridesetak, kateri se mu obeta vsakih pet let? Ne, ta mu ne more odvzeti skrbij, ta mu jih ne more niti zmanjšati. Ta štiridesetak mu je toliko, kakor kaplja vode žejnemu. Naj upa na zboljšanje službe, na avanziranje? Tudi to upanje je zgubilo že davno svojo magično moč — in kdor bi hotel učitelje tolažiti s tem, dobil bi pri večini v odgovor — ironičen smeh.

Avanziranje! Kako visoko pa more učitelj avanzirati? Da, če bi vsak jedenkrat prišel v prvi plačilni razred! — Britke skušnje našega življenja odvzele so nam ves optimizem in malo je učiteljev, kateri bi

¹⁾ »Zvon« = Šmartinsko pevsko društvo.

²⁾ »Struna« = Vaško pevsko društvo.

upali, da bodejo oni izmed onih sedemindvajsetih (ali koliko je Vas tako srečnih), ki so v prvem plačilnem razredu. Saj je še v drugega in tretjega težko priti pri sedanji sistemi. Pri sedanjih razmerah ne odločujejo avanziranja zasluge ampak sreča — protekcija.

Mnogo službenih let je učitelju — poguba! Če si star, ne dobiš službe, zato ker si star. Koliko je starih učiteljev z dvajsetimi do tridesetimi službenimi leti, kateri so še sedaj v IV. ali III. plačilnem razredu! Revež, kaj more on zato, da ni več mlad! Kdo se ozira na uspehe učitelja, na njegovo marljivost! Krajni šolski sveti, obstoječi večinoma iz četvorice kmetov (mnogokrat takih, ki še šole videli niso od znotraj) z župnikom na čelu, ti napravijo terno, ter jo predložé dež. šolskemu svetu. »Aut Caesar, aut nihil! Ta si sme jednega izmed onih treh odbrati, na one vzadaj za terno skoraj ne sme svojih očí obracati, sicer kliče krajni šolski svet, deželnega na odgovor!

Krajni šolski svet je toraj ona instanca, katera pravo za pravo odločuje oddajanje služeb in ker je pri krajnih šolskih svetih navadno župnik odločilna in merodajna oseba je usoda našega avanziranja v rokah župnika. Če si se temu ali pa kateremu izmed njegovih tovarišev zameril, nikdar ne kompetiraj, prihrani si bodeš 50 kr., katere drugod tako potrebuješ. In sedaj bi še radi nekateri — pa le nekateri — gospodje še več upliva imeli pri oddajanju učiteljskih služeb! — — — Takih razmer ni pri nobenem stanu! Take razmere ne smejo tudi pri nas več biti! Kaj bi

rekli gospodje župniki, ako bi jih za kako župnijo kmetje v terni morali predlagati in ako bi si jih izbirali kmetje? In vendar so župniki še bolj neposredno od njih plačani, kakor mi. Kakor tem, naj tudi nam deli službe višja oblast, katera je sposobna o delovanju učitelja prav soditi, brez ozira na predlog krajnega šolskega sveta. To moramo zahtevati vsi; pravico do te zahteve nam bode pripoznal vsakdo. Zato se mi čudno zdi, da se je učitelj, kateri je pri predzadnji deželni učiteljski konferenciji utemeljeval predlog, da naj se odvzame predlaganje učitelja krajnemu šolskemu svetu, v nekem slovenskem listu obdeloval na način, kakor bi bil Bog si ga vedi kako pregreho storil. Kar je on predlagal, to moramo vsi zahtevati. O našem avanziranju naj razsojajo ljudje, kateri morejo razsojati naše delovanje, kateri vedó ceniti delovanje učitelja, nikakor pa ne taki, ki »šole od znotraj niti videli niso«. Ta zahteva je pravična, vsak drug stan bi je stavil pri enakih okoliščinah. Ni prav torej, da se po dolgem času zopet sramoti učitelj, kateri ni nič drugega storil, kakor to, kar bi vsak v enakih okoliščinah. V zadostilo mu bodi zavest, da je delal v prid svojih tovarišev in da so mu ti hvaležni za to.

Zašel sem! Preiskovanje tega štiridesetaka zavedlo me je na stranska pota. Naj bode! K sklepu izrečem le željo, da bi kmalu mi bilo mogoče Vam poročati, da se je ta štiridesetak spremenil saj v petdesetak če ne v kaj večjega, ter da je pomagal zmanjšati kopo skrbij, katere tlačijo glavo učitelja, posebno učitelja-očeta.

Postojinski.

Književnost.

Letna šolska poročila. (Dalje.) Letna šolska poročila od 1 — 8, ki smo jih priročili v zadnji številki, so vsa jednako urejena po notranji in tudi po zunanji obliki. Učenci oziroma učenke so razvrščeni v abecednem redu; samo odličnjaki so z debelim tiskom označeni; kateri otroci so bili »nesposobni« za bližnji višji razred oziroma oddelek, ni označeno.

To naredbo s pedagogiskega stališča s prepričanjem odobrujemo. V prvi vrsti je roditeljem in šoli mar, če se je kak otrok slabo učil in to roditelji izvedo po šolskem naznanilu (spričevalu). Čemu takega otroka ki v mnogih slučajih ni sam vzrok slabemu napredovanju, s posebnim tiskom v šolskih poročilih na javnost postavljati! Tudi starišem se tako ravnanje z otrokom nikakor ne dopada, posebno, ako so prepričani, da se je otrok prizadeval in trudil, da bi dobro »izdelal«, pa mu zaradi slabe glave ni bilo mogoče; otrok pa čestokrat zastran tega izgubi vse veselje do šole. Pripeti se tudi, da se učitelj zavoljo lokacije starišem zameri, češ, moj sin bi imel poprej biti, kakor N. i. t. d.

Naslednji dve poročili pod štev. 9. in 10. imata sicer otroke v abecednem redu, vendar so »nesposobni« posebej in s posebnim tiskom označeni. Te tudi ne odobrujemo iz zgoraj navedenih vzrokov. Ako je otrok poboljšljiv, ga tako »ožigosanje« ne more posebno vspodbujati k poboljšanju, nepoboljšljivi pa se bode še smejal ali celo bahal, da je drugače tiskan. —

9.) Letno poročilo Franc-Jozefove ljudske šole v Črnomlju. Število otrok 471. Za višji razred je sposobnih 21 + 15 + 31 + 42 + 39 + 33 + 30 + 42 + 37 = 290 (62%). Učiteljstvo: Jeršič Anton (nadučitelj), Vrbančič Miha (veroučitelj), Šetina Franjo, Člarič Rozalija, Perko Lavrencij, Štefančič Franjo. —

10.) Letno poročilo štirirazredne deške ljudske šole v Novem Mestu. Število učencev 207. Učiteljstvo: P. Ehrenfried Zupet (veroučitelj), P. Vinčič Viljem, P. Koprivec Inocencij, P. Hrovat Florentin (vodja), P. Otokar Aleš, P. Turk Efrem.

11.) Letno poročilo štirirazredne ljudske šole v Postojini. Število otrok 357. Za višji